

C/2023/1344

29.11.2023.

PREPORUKA VIJEĆA

od 27. studenoga 2023.

o razvoju okvirnih uvjeta za socijalnu ekonomiju

(C/2023/1344)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 292. u vezi s člankom 149. i člankom 153. stavkom 1. točkama (h) i (j),

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija ⁽¹⁾,

budući da:

- (1) U Europskom stupu socijalnih prava („stup“), koji su zajednički proglasili Europski parlament, Vijeće i Komisija 17. studenoga 2017 ⁽²⁾., utvrđuje se niz načela za potporu pravednim i funkcionalnim tržištima rada i sustavima socijalne skrbi. Stup obuhvaća prvo načelo pravu na kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje, drugo načelo o rodnoj ravnopravnosti, treće načelo o jednakim mogućnostima, četvrto načelo o aktivnoj potpori zapošljavanju, peto načelo o sigurnom i prilagodljivom zaposlenju te načela br. 11 i od 16 do 20 o socijalnoj zaštiti i uključivosti djece, osoba s invaliditetom i beskućnika te pristupu osnovnim uslugama, zdravstvenoj i dugotrajnoj skrbi.
- (2) U lipnju 2021. Europsko vijeće je, u skladu s Izjavom iz Porta, pozdravilo glavne ciljeve EU-a za 2030. iz Akcijskog plana za provedbu europskog stupa socijalnih prava ⁽³⁾. Tim se ciljevima nastoji postići da stopa zaposlenosti bude najmanje 78 %, da najmanje 60 % svih odraslih sudjeluje u osposobljavanju jednom godišnje te da se broj osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti smanji za najmanje 15 milijuna (od čega najmanje pet milijuna djece). Države članice zatim su odredile nacionalne ciljeve u sva tri područja kako bi pomogle u postizanju tih zajedničkih ciljeva.
- (3) Unatoč napretku koji je u proteklom desetljeću ostvaren u pogledu njihova smanjenja, u 2021. je 95,4 milijuna ljudi i dalje bilo izloženo riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Rizik od siromaštva povećao se za osobe koje žive u kućanstvima u kojima (gotovo) nema zaposlenih, a razina i trajanje siromaštva pogoršali su se u mnogim državama članicama. Kvalitetno i održivo zapošljavanje ključno je za ublažavanje tog problema. Zahvaljujući njezinu načinu funkcioniranja, mjerama i ciljevima, socijalna ekonomija ima ključnu ulogu u povećanju socijalne uključenosti i omogućivanju jednakog pristupa tržištu rada. Ona stoga doprinosi uspješnoj provedbi stupa.
- (4) Subjeki socijalne ekonomije mogu otvarati i zadržati kvalitetna radna mjesta; oni doprinose socijalnoj uključenosti skupina u nepovoljnom položaju i njihovu uključivanju na tržište rada te stvaranju jednakih mogućnosti za sve. To je u skladu s okvirom za uključiv oporavak, kako je istaknuto u Smjernicama za politike zapošljavanja država članica utvrđenima Odlukom Vijeća (EU) 2022/2296 ⁽⁴⁾. Subjeki socijalne ekonomije mogu poticati održiv gospodarski i industrijski razvoj te promicati aktivno sudjelovanje građana u društvu. Oni isto znatno doprinose sustavima socijalne skrbi Unije tako što dopunjuju javne usluge, revitaliziraju ruralna i rijetko naseljena područja Unije i imaju važnu ulogu u međunarodnoj razvojnoj politici.

⁽¹⁾ Mišljenje Odbora regija od 8. veljače 2023. o „Stvaranju poticajnog okruženja za socijalnu ekonomiju – lokalna i regionalna perspektiva” (CDR 5492/2022).

⁽²⁾ SL C 428, 13.12.2017., str. 10.

⁽³⁾ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava” (COM/2021/102 final).

⁽⁴⁾ Odluka Vijeća (EU) 2022/2296 od 21. studenoga 2022. o smjernicama za politike zapošljavanja država članica (SL L 304, 24.11.2022., str. 67.).

- (5) Komisija 9. prosinca 2021. donijela je akcijski plan za socijalnu ekonomiju ⁽⁵⁾. Taj akcijski plan doprinos je prioritetu Europske komisije u pogledu izgradnje „gospodarstva u interesu građana” te je usklađen sa zaključcima Vijeća iz 2015. pod naslovom „Promicanje socijalnog gospodarstva kao ključnog pokretača gospodarskog i socijalnog razvoja u Europi” ⁽⁶⁾. Komisija je u tom akcijskom planu iznijela konkretne mjere koje treba provesti i na razini Unije i na nacionalnoj razini. Cilj je tih mjera poboljšati socijalne inovacije, poduprijeti razvoj socijalne ekonomije i ojačati njezinu društvenu i gospodarsku transformativnu moć. Mjere su usredotočene na osiguravanje pravih uvjeta za procvat socijalne ekonomije, stvaranje prilika za osnivanje i rast subjekata socijalne ekonomije, koji uključuju poduzeća i druge oblike organizacija, te na jamčenje veće vidljivosti socijalne ekonomije i njezina potencijala. Europski parlament podržao je taj akcijski plan u svojoj rezoluciji od 6. srpnja 2022 ⁽⁷⁾.
- (6) Ujedinjeni narodi donijeli su 18. travnja 2023. rezoluciju o promicanju socijalne i solidarne ekonomije za održivi razvoj, u kojoj se navodi globalna definicija socijalne i solidarne ekonomije te plan za potporu razvoju socijalne i solidarne ekonomije na globalnoj razini. I druge međunarodne organizacije donijele su strategije za razvoj socijalne ekonomije, kao što su Rezolucija o dostojanstvenom radu i socijalnoj i solidarnoj ekonomiji donesena na 110. međunarodnoj konferenciji rada Međunarodne organizacije rada održanoj 10. lipnja 2022. i Preporuka Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) o socijalnoj i solidarnoj ekonomiji i socijalnim inovacijama, također donesena 10. lipnja 2022.
- (7) Socijalna ekonomija, koja se u nekim državama članicama naziva i solidarnom ekonomijom ili socijalnom i solidarnom ekonomijom, obuhvaća širok raspon subjekata s različitim poslovnim i organizacijskim modelima, čiji su prioritet društveni ciljevi, uključujući socijalne i ekološke ciljeve, a ne dobit. Subjekti socijalne ekonomije i njihova definicija mogu se neznatno razlikovati među državama članicama i poprimiti različite pravne oblike i statuse, kao što su zadruge, uzajamna društva, udruge, zaklade i socijalna poduzeća. Dijele zajednička načela ponovnog ulaganja ukupne ili većine svoje dobiti u društvene ili ekološke ciljeve te demokratskog ili participativnog upravljanja. Konkretni model upravljanja i rukovodstva koji primjenjuju subjekti socijalne ekonomije razlikuje se ovisno o njihovoj prirodi, veličini i kontekstu djelovanja. Načelo demokratskog ili participativnog upravljanja stoga poprima različite oblike, od izravnog uključivanja članova u postupke upravljanja do reprezentativnog uključivanja članova ili partnera u zasebne funkcije upravljanja i rukovodstva. Na primjer, u zadrugama, uzajamnim društvima i udrugama to načelo često ima oblik „jedna osoba, jedan glas”. Procese donošenja odluka u subjektima socijalne ekonomije karakteriziraju sustavi kontrole i odnosa između različitih aktera koji sudjeluju u subjektu, uključujući rukovoditelje, partnere, zaposlenike i korisnike. Okupljanjem tih različitih aktera subjekti socijalne ekonomije promiču višedionički rad, u čijem se središtu nalazi kultura sudjelovanja, odgovornosti i transparentnosti i koji su usmjereni na postizanje zajedničkog cilja.
- (8) Subjekti socijalne ekonomije često nastoje stvoriti gospodarske prilike kojima se promiče socijalna uključenost i integracija skupina u nepovoljnom položaju u tržište rada, uključujući osobe s invaliditetom i osobe s problemima mentalnog zdravlja. Socijalna poduzeća za radnu integraciju vrsta su socijalnih poduzeća usredotočena na pomaganje tim skupinama ljudi da se uključe u društvo i svijet rada tako što im osiguravaju radna mjesta koja zahtijevaju različite razine vještina s uključivim i fleksibilnim radnim uvjetima. Na primjer, pružanjem jezične potpore radnicima migrantima te prilagođenih zadataka i radnih okružja osobama s invaliditetom tim se skupinama može ponuditi rješenje za izlazak iz siromaštva i socijalne isključenosti. Te mogućnosti zapošljavanja mogu poslužiti kao odskočna daska prema drugim sektorima tržišta rada i pomoći u prevladavanju prepreka zapošljavanju dugotrajno nezaposlenih i drugih osoba koje se suočavaju s poteškoćama u pristupu tržištu rada.

⁽⁵⁾ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Izgradnja gospodarstva za ljude: akcijski plan za socijalnu ekonomiju” (COM/2021/778 final).

⁽⁶⁾ Vidjeti dokument: ST 15071/15.

⁽⁷⁾ Rezolucija Europskog parlamenta od 6. srpnja 2022. o akcijskom planu EU-a za socijalnu ekonomiju (2021/2179(INI)).

- (9) Nova poduzeća u socijalnoj ekonomiji mogu uvelike doprinijeti otvaranju radnih mjesta i pozitivnim društvenim promjenama. Socijalna ekonomija može nekim nedovoljno zastupljenim skupinama, kao što su žene i mladi, pružiti prilike za ulazak na tržište rada ili osnivanje socijalnih poduzeća. Prema procjenama konzorcija Global Entrepreneurship Monitor 55 % socijalnih poduzetnika u svijetu čine muškarci, a 45 % žene, dok je općenito broj samozaposlenih muškaraca dvostruko veći od broja samozaposlenih žena. Nedavno istraživanje Eurobarometra o stavovima mladih prema socijalnom poduzetništvu pokazalo je da mladi cijene važnost društvenih i ekoloških ciljeva te participativnog vodstva. Države članice mogle bi razmotriti načine za smanjenje nepotcijajnih mjera za potencijalne poduzetnike, primjerice osiguravanjem toga da oni zadrže pristup socijalnoj zaštiti. Neke države članice smanjile su doprinose za socijalno osiguranje kako bi potaknule subjekte socijalne ekonomije na zapošljavanje. Osiguravanje poticajnog okvira za prijenos poslovanja na zaposlenike radi osnivanja radničkih zadruga, ili drugih relevantnih modela socijalne ekonomije u vlasništvu radnika, također može biti način da se osigura nastavak poslovanja malih i obiteljskih poduzeća i izbjegne gubitak radnih mjesta, na primjer u slučaju restrukturiranja. Države članice mogle bi provoditi i mjere kojima bi se tradicionalnim poduzećima olakšalo pretvaranje u subjekte socijalne ekonomije.
- (10) Subjekti socijalne ekonomije potiču i uključivanje mladih, osobito mladih koji nisu u sustavu redovitog obrazovanja, ne rade ili nisu u sustavu obrazovanja odraslih. Oni pružaju programe osposobljavanja i razvoja vještina te naukovanja iz Preporuke Vijeća od 15. ožujka 2018. o europskom okviru za kvalitetna i učinkovita naukovanja ⁽⁸⁾ i mogućnosti zapošljavanja. Stoga doprinose ciljevima utvrđenima u Garanciji za mlade iz Preporuke Vijeća od 30. listopada 2020. o lakšem prelasku u svijet rada – jačanje Garancije za mlade ⁽⁹⁾ i Preporuci Vijeća od 16. lipnja 2022. o europskom pristupu mikrokvalifikacijama za cjeloživotno učenje i zapošljivost ⁽¹⁰⁾. Sredstvima Unije, kao što je program Europskog socijalnog fonda plus uspostavljen Uredbom (EU) 2021/1057 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹¹⁾, mogu se podupirati subjekti socijalne ekonomije u toj ulozi. U tu svrhu u državama članicama provedene su uspješne suradničke inicijative između javnih službi za zapošljavanje i subjekata socijalne ekonomije ⁽¹²⁾. U okviru tih inicijativa subjekti socijalne ekonomije imaju važnu ulogu u prepoznavanju osoba kojima je potrebna pomoć te u izradi prilagođenih planova kako bi im se pomoglo u društvenoj i profesionalnoj integraciji, uključujući osposobljavanje i mogućnosti zapošljavanja.
- (11) Subjekti socijalne ekonomije mogu promicati pravedne radne uvjete uključivanjem zaposlenika u upravljanje i donošenje odluka. Promicanjem socijalnog dijaloga u socijalnoj ekonomiji mogu se poboljšati radni uvjeti zaposlenika. Države članice mogu poticati i nadovezivati se na taj aspekt socijalne ekonomije te iskoristiti znanje i iskustvo iz tog sektora uključivanjem subjekata socijalne ekonomije u osmišljavanje i provedbu aktivnih politika tržišta rada ⁽¹³⁾. Države članice mogu istražiti i mogućnosti za olakšavanje sudjelovanja poslodavaca socijalne ekonomije u socijalnom dijalogu.
- (12) Socijalna ekonomija doprinosi strategijama za Uniju ravnopravnosti koje je donijela Komisija poticanjem socijalnog uključivanja skupina u nepovoljnom položaju i nedovoljno zastupljenih skupina, primjerice tako što im pruža socijalne usluge i usluge skrbi (uključujući skrb za djecu, zdravstvenu i dugotrajnu skrb), socijalno stanovanje te potporu djeci i mladima s posebnim potrebama. Subjekti socijalne ekonomije doprinose i smanjenju nejednakosti, primjerice razlike na temelju spola u zapošljavanju, kako izravnim zapošljavanjem velikog broja žena tako i pružanjem usluga skrbi koje njegovateljima, od kojih su većina žene, omogućuju da se uključe na tržište rada. Kao važan partner javnog sektora socijalna ekonomija može dati vrijedan doprinos osmišljavanju i pružanju usluga skrbi sa smještajem, kod kuće i u zajednici. Zahvaljujući partnerskim inicijativama, javna tijela i subjekti socijalne ekonomije mogu pružati visokokvalitetne, dostupne i cjenovno pristupačne usluge skrbi.

⁽⁸⁾ SL C 153, 2.5.2018., str. 1.

⁽⁹⁾ SL C 372, 4.11.2020., str. 1.

⁽¹⁰⁾ SL C 243, 27.6.2022., str. 10.

⁽¹¹⁾ Uredba (EU) 2021/1057 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o uspostavi Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1296/2013 (SL L 231, 30.6.2021., str. 21.).

⁽¹²⁾ Jedan je primjer potpora Belgije inicijativi „collectief maatwerk”, koja uključuje financijsku potporu socijalnim poduzećima za radnu integraciju.

⁽¹³⁾ Jedan je takav primjer francuska inicijativa „Territoires zéro chômeur de longue durée”, čiji je cilj borba protiv dugotrajne nezaposlenosti osnivanjem neprofitnih organizacija u područjima s visokom stopom dugotrajne nezaposlenosti kako bi se lokalno stanovništvo s ugovorima o radu na neodređeno vrijeme zaposlilo za obavljanje aktivnosti korisnih za zajednicu, kao što su recikliranje, skrb za djecu i vrtlarstvo u zajednici. Slične inicijative uvedene su u Groningenu u Nizozemskoj i u Marienthalu u Austriji.

- (13) Sustavi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja imaju ključnu ulogu u omogućivanju ljudima da steknu vještine potrebne za radno mjesto, osobni razvoj i građanski angažman. Pomažu i u osiguravanju kvalificirane radne snage koja može doprinijeti pravednoj usporednoj zelenoj i digitalnoj tranziciji. Subjeki socijalne ekonomije pružaju prilike za zapošljavanje, osposobljavanje na radnom mjestu i programe učenja na radnom mjestu prilagođene potrebama pojedinaca i lokalnog gospodarstva. Oni bi mogli pomoći u uvođenju individualnih računa za učenje kao potencijalnog sredstva za ostvarenje ciljeva iz Preporuke Vijeća od 16. lipnja 2022. o individualnim računima za učenje⁽¹⁴⁾. Subjeki socijalne ekonomije mogu doprinijeti i premošćivanju postojećeg digitalnog jaza među spolovima pružanjem ciljane potpore kojom se jačaju digitalne vještine žena. Stoga mogu doprinijeti stvaranju kvalificirane i prilagodljive radne snage koja može reagirati na promjene na tržištu rada, potencijalno olakšati prelasku s jednog radnog mjesta na drugo te smanjiti nedostatak radne snage, čime se doprinosi ukupnom gospodarskom rastu. Države članice mogu iskoristiti taj potencijal pri prikupljanju informacija o vještinama, olakšavanju osposobljavanja i osmišljavanju obrazovnih kurikuluma.
- (14) Izazovi povezani s usporednom tranzicijom i demografskim promjenama moraju se svladavati na regionalnoj i lokalnoj razini kako bi se postigla gospodarska, društvena i teritorijalna kohezija. Subjeki socijalne ekonomije općenito polaze od lokalnog angažmana, blisko su povezani sa zajednicama i građanima i dobro upoznati s njihovim problemima te često djeluju kao društveni inovatori i pronalaze rješenja koja se mogu proširiti ili reproducirati i koja doprinose sustavnim promjenama. Socijalna ekonomija može doprinijeti i strateškoj autonomiji Unije osnivanjem poduzeća u strateškim sektorima koja služe interesima i potrebama lokalnih zajednica. Na primjer, socijalna ekonomija mogla bi ponuditi mogućnosti usavršavanja niskokvalificiranim radnicima iz sektora koji prolaze kroz velike promjene i pružiti cjenovno pristupačnu osnovnu robu skupinama s niskim dohotkom. U udaljenim i ruralnim područjima s manje mogućnosti za zapošljavanje i obrazovanje subjeki socijalne ekonomije mogu pružiti prijeko potrebne prilike i na taj način te regije učiniti privlačnijima. Razvoj ekosustava socijalne ekonomije Unije stoga doprinosi ublažavanju posljedica starenja stanovništva, depopulacije i drugih demografskih trendova te promicanju lokalnog gospodarskog i industrijskog razvoja, među ostalim u ruralnim i udaljenim područjima te u najudaljenijim regijama Unije, npr. u sektoru poljoprivrede, proizvodnje ekološke hrane i plavog gospodarstva.
- (15) Poticanjem lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice i stvaranjem povoljnih ekosustava za socijalne inovacije jača se socijalna ekonomija i potpomaže uspostava klimatski neutralnog gospodarstva u skladu s europskim zelenim planom⁽¹⁵⁾ i industrijskim planom u okviru zelenog plana⁽¹⁶⁾. S obzirom na važnu ulogu socijalne ekonomije u razvoju kružnog gospodarstva, kao i u proizvodnji i distribuciji energije iz obnovljivih izvora pod vodstvom građana putem zadruga za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i drugih energetske zajednice, osmišljavanje međusektorskih i koherentnih mjera industrijske politike za ponovnu uporabu, popravak i recikliranje moglo bi doprinijeti stvaranju funkcionalnog tržišta sekundarnih sirovina, čime bi se optimizirao doprinos socijalne ekonomije ciljevima utvrđenima akcijskim planom za kružno gospodarstvo⁽¹⁷⁾ te povećala konkurentnost industrije Unije s nulom neto stopom emisija. Subjeki socijalne ekonomije u digitalnom sektoru pokazali su potencijal za poticanje građana i poduzeća da sudjeluju u uključivoj digitalnoj tranziciji usmjerenoj na čovjeka i da odigraju aktivnu ulogu u postizanju ciljeva programa politike za digitalno desetljeće do 2030. uspostavljenog Odlukom (EU) 2022/2481 Europskog parlamenta i Vijeća⁽¹⁸⁾ i Europskom deklaracijom o digitalnim pravima i načelima za digitalno desetljeće⁽¹⁹⁾. Kako bi povećala otpornost te usporedne tranzicije prema zelenom i digitalnom društvu, Komisija je u svibnju 2021. ažurirala industrijsku strategiju Unije. U strategiji se navode izazovi s kojima se suočava 14 industrijskih ekosustava, uključujući ekosustav „lokalne i socijalne ekonomije”, za koji je zajednički osmišljen tranzicijski put.
- (16) Kako bi socijalna ekonomija mogla ostvariti svoj potencijal u podupiranju pristupa tržištu rada, socijalne uključenosti, razvoja vještina, teritorijalne kohezije, ekonomske demokracije, klimatske neutralnosti i održivog gospodarskog razvoja, potreban joj je poticajan okvir. Budući da socijalna ekonomija može biti prisutna u svim gospodarskim sektorima i da na nju utječu horizontalne i sektorske politike i odredbe, u takvom okviru trebale bi se uzeti u obzir posebnosti socijalne ekonomije i dodatne prepreke s kojima se subjeki socijalne ekonomije suočavaju u svojem razvoju, a koje ograničavaju njihovu mogućnost djelovanja uz tradicionalna poduzeća. Subjeki socijalne

⁽¹⁴⁾ SL C 243, 27.6.2022., str. 26.

⁽¹⁵⁾ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, „Europski zeleni plan” (COM(2019) 640 final).

⁽¹⁶⁾ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, „Industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija” (COM(2023) 62 final).

⁽¹⁷⁾ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Novi akcijski plan za kružno gospodarstvo – Za čišću i konkurentniju Europu” (COM(2020) 98 final).

⁽¹⁸⁾ Odluka (EU) 2022/2481 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o uspostavi programa politike za digitalno desetljeće do 2030. (SL L 323, 19.12.2022., str. 4.).

⁽¹⁹⁾ Europska deklaracija o digitalnim pravima i načelima za digitalno desetljeće (COM(2022) 28 final).

ekonomije ne teže primarno maksimalnom povećanju učinkovitosti i dobiti, već teže stvaranju pozitivnih društvenih ishoda. Potrebne su im mjere potpore i povoljno financijsko, administrativno i pravno okruženje u kojem se uzimaju u obzir posebne značajke njihovih poslovnih modela u pogledu upravljanja, raspodjele dobiti, radnih uvjeta i učinka. Te im mjere omogućuju, na primjer, zapošljavanje manje produktivnih radnika ili pružanje socijalnih usluga po pristupačnim cijenama. Za utvrđivanje poticajnih okvira potrebne su sveobuhvatne strategije. One mogu uključivati donošenje regulatornih mjera odnosno provedbu ili prilagodbu politika i inicijativa kako bi se poduprli doprinosi socijalne ekonomije društvenim i ekološkim ciljevima te povećala njihova gospodarska i industrijska vrijednost. S pomoću tih strategija trebao bi se pratiti napredak i mjeriti djelotvornost inicijativa, prema potrebi provesti prilagodbe i poboljšanja, te bi one u konačnici trebale donijeti učinkovitije i utjecajnije rezultate u tom sektoru. Strategije će možda trebati donijeti na različitim razinama vlasti (nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj), ovisno o institucionalnoj organizaciji i kontekstu u svakoj državi članici. Na razini regija, gradova i drugih podnacionalnih razina mogle bi se donijeti strategije socijalne ekonomije koje su jasno povezane s ciljevima i prioritetima regionalnog razvoja, čime bi se ostvarila maksimalna uzajamna korist.

- (17) Za uspješan razvoj i provedbu strategija socijalne ekonomije nužno je uključiti dionike socijalne ekonomije i olakšati sudjelovanje najranjivijih osoba. Nekoliko država članica već je osnovalo skupine na visokoj razini koje potiču dijalog između javnih tijela i subjekata socijalne ekonomije (na primjer, francusko Visoko vijeće za socijalnu i solidarnu ekonomiju, španjolsko Vijeće za razvoj socijalne ekonomije, portugalsko Nacionalno vijeće za socijalnu ekonomiju i talijansko Nacionalno vijeće za treći sektor). Mreže predstavnika socijalne ekonomije mogu biti i platforma za kolektivno djelovanje, olakšati suradnju i razmjenu informacija te stvoriti mogućnosti za izgradnju kapaciteta i uzajamno učenje.
- (18) Javna financijska potpora može imati važnu ulogu u omogućivanju osnivanja i razvoja subjekata socijalne ekonomije. Općenito, subjekti socijalne ekonomije imaju više poteškoća u pristupu financijskim sredstvima od drugih poduzeća. Na primjer, unatoč nekim poboljšanjima, analizom financijskih tržišta socijalnih poduzeća otkrivena je kontinuirana neusklađenost između ponude i potražnje za financiranjem socijalnih poduzeća u Uniji u smislu pristupa zaduživanju i vlasničkom kapitalu. Budući da subjekti socijalne ekonomije nastoje ostvariti pozitivne društvene ili ekološke učinke te da svojim ulagačima i vlasnicima dobit mogu raspodijeliti samo u ograničenoj mjeri ili to uopće ne mogu, oni obično nisu prikladni za ulagače koji traže znatne financijske povrate. Mjere potpore dostupne za rješavanje tog problema uglavnom su neujednačene i znatno se razlikuju u djelotvornosti. One variraju od bespovratnih sredstava i subvencija do usluga savjetovanja i izgradnje kapaciteta, a često ih osiguravaju inkubatori. Stoga i dalje ima mnogo prostora za poboljšanje u osiguravanju prilagođenog financiranja za pojedine faze životnog ciklusa subjekata socijalne ekonomije, a daljnja potpora za mobilizaciju privatnog financiranja i druge dopunske mjere za poboljšanje pristupa financiranju subjekata socijalne ekonomije mogle bi biti korisne. Jedan takav pristup uključuje mogućnost da pojedinačni štediše ili zaposlenici koji sudjeluju u mirovinskim planovima odnosno planovima štednje koje financira poslodavac odaberu plan u sklopu kojeg se dio njihove štednje ulaže u socijalno poduzeće ⁽²⁰⁾.
- (19) Unija pruža brojne mogućnosti financiranja za potporu socijalnoj ekonomiji. Sredstva osiguravaju Europski socijalni fond plus, Europski fond za regionalni razvoj uspostavljen Uredbom (EU) 2021/1058 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²¹⁾, Fond za pravednu tranziciju uspostavljen Uredbom (EU) 2021/1056 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²²⁾, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj uspostavljen Uredbom (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²³⁾, program jedinstvenog tržišta uspostavljen Uredbom (EU) 2021/690 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁴⁾,

⁽²⁰⁾ Na primjer „Les Fonds Communs de Placement d'Entreprise solidaires” u Francuskoj.

⁽²¹⁾ Uredba (EU) 2021/1058 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o Europskom fondu za regionalni razvoj i Kohezijskom fondu (SL L 231, 30.6.2021., str. 60.).

⁽²²⁾ Uredba (EU) 2021/1056 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o uspostavi Fonda za pravednu tranziciju (SL L 231, 30.6.2021., str. 1.).

⁽²³⁾ Uredba (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005 (SL L 347, 20.12.2013., str. 487.).

⁽²⁴⁾ Uredba (EU) 2021/690 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi programa za unutarnje tržište, konkurentnost poduzeća, uključujući mala i srednja poduzeća, područje bilja, životinja, hrane i hrane za životinje te europsku statistiku (Program jedinstvenog tržišta) i o stavljanju izvan snage uredaba (EU) br. 99/2013, (EU) br. 1287/2013, (EU) br. 254/2014 i (EU) br. 652/2014 (SL L 153, 3.5.2021., str. 1.).

program InvestEU uspostavljen Uredbom (EU) 2021/523 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁵⁾ te, prema potrebi, Mehanizam za oporavak i otpornost uspostavljen Uredbom (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁶⁾.

Unija putem platforme Fi-compass pruža i savjetodavnu potporu za osmišljavanje financijskih instrumenata u okviru fondova kohezijske politike. Države članice, uključujući regionalne i lokalne vlasti, mogle bi bolje iskoristiti te mogućnosti donošenjem posebnih mjera za socijalnu ekonomiju. Tehnička potpora ⁽²⁷⁾ još je jedan instrument Unije dostupan za poboljšanje kapaciteta država članica za osmišljavanje i provedbu politika za jačanje socijalne ekonomije.

- (20) Pružanje robe i usluga te suradnja s javnim tijelima i tradicionalnim poduzećima ključni su za razvoj socijalne ekonomije, ostvarivanje prihoda i pomoć subjektima socijalne ekonomije da postanu financijski samodostatni. Zahvaljujući fleksibilnosti koja se pruža na temelju Unijinih i nacionalnih pravila i strategija o javnoj nabavi, javni naručitelji mogu se koristiti javnom nabavom na strateški način utvrđivanjem inovativnih, zelenih i socijalnih kriterija, čime u konačnici doprinose održivijem, uključivijem i konkurentnijem gospodarstvu. Međutim, većina ponuda i dalje se dodjeljuje isključivo na temelju cijene. Budući da subjekti socijalne ekonomije nastoje stvoriti društvene i kolektivne koristi, a ne pružati usluge po najnižoj cijeni, teško uspijevaju biti konkurentni u redovitim postupcima javne nabave, unatoč tome što mogu pružiti širu dodanu vrijednost postupku nabave. Prostora ima i za povećanje kapaciteta poslovanja subjekata socijalne ekonomije, među ostalim sustavnom integracijom u lance vrijednosti tradicionalnih poduzeća i partnerstvom s njima kako bi se zajedno nadmetali u javnoj nabavi i stvorili nove tržišne prilike.
- (21) Javna tijela često ne iskorištavaju u potpunosti aktualno područje primjene pravila o državnim potporama za potporu socijalnoj ekonomiji, pri čemu samo tržište ne može omogućiti zadovoljavajući pristup tržištu rada i socijalnoj uključenosti, te se ograničavaju na mjere u okviru općeg praga *de minimis* i ne iskorištavaju mogućnost uvođenja mjera u skladu s Uredbom Komisije (EU) br. 651/2014 ⁽²⁸⁾ (Uredba o općem skupnom izuzeću) kao što su regionalne potpore, potpore za financiranje rizika i potpore za zapošljavanje radnika u nepovoljnom položaju. Kad je riječ o *de minimis* potporama, one su trenutačno ograničene na 200 000 EUR tijekom tri godine, ali postojeća pravila prestaju važiti 31. prosinca 2023. i trenutačno su u postupku revizije. Pravila Unije kojima se uređuju usluge od općeg gospodarskog interesa isto tako nude mogućnost odobravanja državnih potpora, ali javna tijela te mogućnosti često ne iskorištavaju u potpunosti, posebice kad je riječ o socijalnim uslugama u području radne integracije ranjivih osoba. Potrebno je da javna tijela prvo ispituju može li se mjera smatrati državnom potporom u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora.
- (22) Politika oporezivanja isto tako može imati važnu ulogu u poticanju socijalne ekonomije i jamčenju toga da subjekti socijalne ekonomije mogu djelovati uz tradicionalna poduzeća, čime se stvara pravednije poslovno okruženje te doprinosi socijalnoj uključenosti i boljem pristupu zapošljavanju. Neke države članice uspostavile su porezni okvir kojim se potiče razvoj tog sektora, uključujući porezne poticaje prilagođene potrebama socijalne ekonomije, pri čemu se uzima u obzir njezina raznolikost i sprečava fragmentacija. U nekoliko država članica i dalje postoje administrativne prepreke u pogledu prekograničnih donacija od javne koristi između država članica. S pomoću dobro osmišljenih poreznih poticaja za donacije subjektima socijalne ekonomije od javne koristi može se potaknuti njihovo financiranje, među ostalim i preko granica Unije, u skladu s načelom nediskriminacije iz Ugovora. Podsjeća se i na to da određena roba i usluge, koje često pružaju subjekti socijalne ekonomije, mogu imati koristi od snižene stope PDV-a u skladu s člankom 98. Direktive Vijeća 2006/112/EZ ⁽²⁹⁾ i Prilogom III. toj direktivi.

⁽²⁵⁾ Uredba (EU) 2021/523 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. ožujka 2021. o uspostavi programa InvestEU i izmjeni Uredbe (EU) 2015/1017 (SL L 107, 26.3.2021., str. 30.).

⁽²⁶⁾ Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

⁽²⁷⁾ Uredba (EU) 2021/240 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. veljače 2021. o uspostavi Instrumenta za tehničku potporu (SL L 57, 18.2.2021., str. 1.).

⁽²⁸⁾ Uredba Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. lipnja 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora (SL L 187, 26.6.2014., str. 1.).

⁽²⁹⁾ Direktiva Vijeća 2006/112/EZ od 28. studenoga 2006. o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost (SL L 347, 11.12.2006., str.1.).

- (23) Postupci mjerenja društvenog učinka i upravljanja njime posebno su važni za subjekte socijalne ekonomije jer im omogućuju razumijevanje i priopćavanje svojeg učinka te pristup financiranju utemeljenom na učinku. Mjerenje društvenog učinka uključuje upotrebu parametara i alata za procjenu društvenog učinka određene mjere ili inicijative. Upravljanje društvenim učinkom uključuje izgradnju sustava, procesa i sposobnosti koji su organizaciji potrebni za proaktivno upravljanje učinkom i njegovo povećanje. Međutim, velik broj dostupnih okvira i alata može biti prepreka, posebice subjektima s manje sredstava. Praćenjem društvenih ishoda javnih ulaganja omogućuje se javni nadzor, može se potkrijepiti razlog korištenja novcem poreznih obveznika za potporu subjektima ili aktivnostima socijalne ekonomije te se može doprinijeti sprečavanju „pranja učinka” (precjenjivanje ili lažno navođenje učinka). U tom bi pogledu mogli biti korisni pristupi mjerenju društvenog učinka i upravljanju njime koji su dobro razmotreni, razmjerni i prilagođeni potrebama pojedinačnih subjekata. Trebali bi se zasnivati na standardnim metodama i pokazateljima te na čimbenicima kao što su veličina, faza razvoja i raznolikost subjekata. Povezivanje metodologija mjerenja društvenog učinka i upravljanja njime s ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih naroda može biti koristan okvir za dokazivanje učinka.
- (24) Vidljivost i priznavanje socijalne ekonomije na nacionalnoj i regionalnoj razini u Uniji u posljednjem su se desetljeću poboljšali. Međutim, potencijal tog sektora u mnogim državama članicama i dalje je neiskorišten. Zbog nedostatka koordinacije i razmjene među državama članicama i dalje su prisutne razlike u razvoju socijalne ekonomije te stoga postoji jasna prilika da države članice ostvare koristi učenjem i razmjenom primjera najbolje prakse. Svijest šire javnosti o socijalnoj ekonomiji i njezinim pozitivnim doprinosima također je ograničena. To može otežati razvoj politika potpore i tržišnih prilika za socijalnu ekonomiju. Donošenjem novog zakonodavstva uz istodobno osiguravanje toga da ono ispunjava potrebe subjekata socijalne ekonomije može se povećati svijest i zajamčiti im se veća legitimnost, što olakšava pristup financiranju i tržištima. Nacionalna javna tijela i dionici pokrenuli su nekoliko inicijativa, kao što su posebni pravni oblici, oznake i statusi ⁽³⁰⁾ za socijalnu ekonomiju, i komunikacijske kampanje velikih razmjera radi povećanja razumijevanja i vidljivosti socijalne ekonomije. Ostale uspješne reforme uključuju osnivanje posebnih ministarskih jedinica za socijalnu ekonomiju i bolji dijalog između dionika i javnih tijela. Povećanje vidljivosti socijalne ekonomije ključno je kako bi se u potpunosti prepoznao njezin pozitivan učinak na društvo, kao što je naglašeno u Akcijskom planu za socijalnu ekonomiju u okviru uvođenja portala za socijalnu ekonomiju.
- (25) Točni podaci i statistike ključni su za bolje razumijevanje poslovnih modela socijalne ekonomije i donošenje političkih odluka utemeljenih na dokazima. Međutim, nedostaju pouzdani podaci o socijalnoj ekonomiji, uključujući podatke o njezinoj gospodarskoj dodanoj vrijednosti i uspješnosti. Postojeći podaci često su nepotpuni i teško ih je usporediti. Na primjer, samo je nekoliko država članica proširilo svoje nacionalne računovodstvene sustave kako bi prikupile dodatne podatke (npr. u satelitskim računima) o socijalnoj ekonomiji, unatoč financijskoj potpori dostupnoj u okviru proračuna Unije. Socijalna ekonomija obično nije uključena u strukturne poslovne statistike, primjerice ako se statistike temelje na gospodarskim podacima koje generiraju profitna poduzeća, a tradicionalni subjekti socijalne ekonomije uključeni su samo u preostale kategorije. Stavljanjem na raspolaganje ključnih statističkih podataka o veličini, radnoj snazi, razvoju i problemima socijalne ekonomije, uspostavljene strategije i mjere bile bi učinkovitije te bi bile prilagođene različitim situacijama u sektoru.
- (26) U širem smislu, promicanje socijalne ekonomije može biti od ključne važnosti za postizanje ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda,

DONIJELO JE OVU PREPORUKU:

CILJ

1. U skladu s načelima stupa cilj je ove Preporuke poboljšati pristup tržištu rada i socijalnu uključenost usmjeravanjem država članica u promicanju poticajnih politika i regulatornih okvira za socijalnu ekonomiju i mjera kojima se olakšava njezin razvoj.

⁽³⁰⁾ Pravni statusi/kvalifikacije, koji se ponekad nazivaju i oznake, razlikuju se od pravnih oblika jer se mogu upotrebljavati za različite pravne oblike, uključujući profitne i neprofitne organizacije.

Kako bi se postigli ti ciljevi, preporučuje se da države članice, u skladu s nacionalnim nadležnostima i imajući u vidu nacionalne okolnosti, surađuju s dionicima kako bi uzele u obzir i poduprle doprinose socijalne ekonomije te se nadovezale na njih.

2. Promicanjem socijalne ekonomije ovom se Preporukom podupire postizanje triju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, vještina i smanjenja siromaštva do 2030. u skladu s Akcijskim planom za Europski stup socijalnih prava.
3. Promicanjem socijalne ekonomije ujedno se potiče pravedan i održiv socioekonomski i industrijski razvoj. Ona doprinosi europskom zelenom planu, ekonomskoj demokraciji, održivom razvoju, aktivnom sudjelovanju građana i poboljšanju socijalne i teritorijalne kohezije u državama članicama.

DEFINICIJE

4. Za potrebe ove Preporuke primjenjuju se sljedeće definicije, uzimajući u obzir postojeće pravne okvire država članica:
  - (a) „socijalna ekonomija” znači skup subjekata uređenih privatnim pravom, koji pružaju robu i usluge svojim članovima ili društvu, a koji obuhvaćaju organizacijske oblike kao što su zadruge, uzajamna društva, udruge (uključujući dobrotvorne organizacije), zaklade ili socijalna poduzeća, kao i druge pravne oblike, koji djeluju u skladu sa sljedećim glavnim načelima i obilježjima:
    - i. davanje prednosti ljudima te društvenim ili ekološkim svrhama pred dobiti;
    - ii. ponovno ulaganje ukupne ili većine dobiti i viškova radi daljnjeg ostvarivanja društvenih ili ekoloških ciljeva te obavljanja aktivnosti u interesu njihovih članova/korisnika („kolektivni interes”) ili društva u cjelini („opći interes”); i
    - iii. demokratsko ili participativno upravljanje;
  - (b) „socijalno poduzeće” znači subjekt uređen privatnim pravom koji pruža robu i usluge na tržištu na poduzetnički način i u skladu s načelima i obilježjima socijalne ekonomije, a razlog za njegovu komercijalnu djelatnost društveni su ili ekološki ciljevi. Socijalna poduzeća mogu se osnovati u različitim pravnim oblicima;
  - (c) „socijalna inovacija” znači aktivnost koja je socijalna po svojoj svrsi i sredstvima, a osobito aktivnost koja se odnosi na razvoj i provedbu novih ideja u vezi s proizvodima, uslugama, praksama i modelima, koja istodobno ispunjava socijalne potrebe i stvara nove socijalne veze ili suradnje između javnih organizacija, organizacija civilnog društva ili privatnih organizacija od koje koristi ima društvo i koja povećava njegovu sposobnost djelovanja kako je definirano u Uredbi (EU) 2021/1057. Socijalne inovacije često su potaknute socijalnom ekonomijom.

POTICANJE PRISTUPA TRŽIŠTU RADA I SOCIJALNE UKLJUČENOSTI PUTEM SOCIJALNE EKONOMIJE

Pristup tržištu rada

5. Preporučuje se da države članice uzmu u obzir i podupru specifičnu dodanu vrijednost socijalne ekonomije olakšavanjem pristupa tržištu rada te promicanjem kvalitetnih radnih mjesta za sve, uz istodobno poboljšanje pravednih radnih uvjeta, sigurnosti i zdravlja na radu, jednakosti i nediskriminacije. To bi trebalo ostvariti u okviru uključivog rasta, kako je istaknuto u Smjernicama za politike zapošljavanja država članica iz 2022., i u skladu s njihovim nacionalnim okolnostima, osobito:
  - (a) uspostavljanjem odnosno poticanjem partnerskih inicijativa koje uključuju subjekte socijalne ekonomije u osmišljavanje i provedbu aktivnih politika tržišta rada;
  - (b) osiguravanjem da javna tijela pružaju adekvatnu potporu subjektima socijalne ekonomije radi bolje integracije žena, kao i skupina u nepovoljnom položaju i drugih nedovoljno zastupljenih skupina (kao što su dugotrajno nezaposlene osobe, osobe s problemima mentalnog zdravlja, neaktivne, niskokvalificirane osobe, osobe s invaliditetom, osobe migrantskog, manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla (uključujući Rome), mladi i stariji radnici) u tržište rada putem:

- i. priznavanjem radnog iskustva stečenog u subjektima socijalne ekonomije, uključujući socijalna poduzeća za radnu integraciju, koji osiguravaju zapošljavanje i prilagođenu potporu takvim skupinama;
  - ii. mjera za pomoć tim skupinama da se s pomoću radnog iskustva u socijalnim poduzećima pripreme za zapošljavanje kako bi se integrirale u otvoreno tržište rada;
- (c) podupiranjem projekata suradnje između javnih službi za zapošljavanje, lokalnih vlasti, subjekata socijalne ekonomije, pružatelja obrazovanja i osposobljavanja i tradicionalnih poduzeća kako bi se mladima koji nisu u sustavu redovitog obrazovanja, ne rade ili nisu u sustavu obrazovanja odraslih osigurale prilagođene mogućnosti profesionalnog usmjeravanja te učenja i osposobljavanja. Te mogućnosti mogu uključivati naukovanje, programe ulaska u profesionalni život, individualno mentorstvo i susrete s osobama koje služe kao uzori, a cilj im je olakšati integraciju u tržište rada, u skladu s pojačanom Garancijom za mlade;
- (d) promicanjem poduzetništva u socijalnoj ekonomiji, među ostalim putem *start-up* poduzeća, kao sredstva za poticanje samozapošljavanja i drugih oblika zapošljavanja, razvijanjem gospodarskih aktivnosti na lokalnoj razini te svladavanjem društvenih izazova putem inovativnih i uključivih poslovnih modela; kako bi se postigli ti ciljevi države članice mogu, na primjer:
- i. pobrinuti se da poduzetnici u socijalnoj ekonomiji imaju pristup socijalnoj zaštiti;
  - ii. razmotriti uvođenje poticaja za zapošljavanje novih zaposlenika;
  - iii. utvrditi, procijeniti i ukloniti moguće administrativne nedostatke ili prepreke osnivanju socijalnog poduzeća;
  - iv. promicati kulturu *start-up* poduzeća unutar socijalne ekonomije, razvoj vještina za *start-up* poduzeća i uspostavu okvirnih uvjeta pogodnih za *start-up* poduzeća te uključivanje modela socijalne ekonomije kao relevantnog alata u politike *start-up* poduzeća;
- (e) osmišljavanjem politika i donošenjem mjera za promicanje i uključivanje rodne ravnopravnosti u socijalnu ekonomiju, na primjer:
- i. suprotstavljanjem diskriminirajućim društvenim normama i stereotipima o vještinama žena i muškaraca te podcjenjivanjem rada žena;
  - ii. pružanjem prilagođene potpore radi osnaživanja žena s pomoću smanjenja razlika na temelju spola u zapošljavanju, osiguravanja jednakog vodstva i jednakih plaća za jednak rad ili rad jednake vrijednosti;
  - iii. omogućivanjem pristupa programima podučavanja i mentorstva ženama koje žele postati poduzetnice i predvodnice u socijalnoj ekonomiji;
- (f) osiguravanjem okvira kojim se omogućuje prijenos poslovanja zaposlenicima radi osnivanja radničkih zadruga i drugih relevantnih pravnih oblika socijalne ekonomije kako bi se izbjegao gubitak radnih mjesta i zaštitila gospodarska aktivnost, uz istodobno pružanje popratnih usluga i informacija o vjerojatnim troškovima i koristima prijenosa poslovanja zaposlenicima;
- (g) suradnjom sa subjektima socijalne ekonomije kako bi se većem broju osoba s invaliditetom omogućilo da se uključe na tržište rada, primjerice razvojem pomoćnih tehnologija;
- (h) promicanjem socijalnog dijaloga u području socijalne ekonomije kako bi se osigurali pravedni radni uvjeti, uključujući pravedne plaće, uz poštovanje autonomije socijalnih partnera;
- (i) uvažavanjem posebnih demokratskih praksi koje se razvijaju unutar subjekata socijalne ekonomije.

Socijalna uključenost

6. Uzimajući u obzir različite nacionalne kontekste, preporučuje se da države članice uzmu u obzir i podrže ulogu socijalne ekonomije u pružanju pristupačnih i visokokvalitetnih socijalnih usluga i usluga skrbi te stanovanja, imajući u vidu i skupine u nepovoljnom položaju, uz blisku suradnju s javno dostupnim socijalnim službama. To bi primjerice moglo uključivati:
- (a) suradnju sa subjektima socijalne ekonomije u okviru njihovih područja djelovanja pri uspostavi i pružanju usluga od općeg interesa;
  - (b) sudjelovanje subjekata socijalne ekonomije u osmišljavanju i pružanju socijalnih usluga i usluga skrbi usmjerenih na ljude, među ostalim za starije osobe, kako je naglašeno u europskoj strategiji za skrb;

- (c) suradnju sa subjektima socijalne ekonomije pri osmišljavanju i pružanju skrbi i potpore djeci i mladima, uključujući djecu iz skupina u nepovoljnom položaju, u skladu s europskim jamstvom za djecu uspostavljenim Preporukom Vijeća (EU) 2021/1004 ⁽³¹⁾ i strategijom Unije o pravima djeteta ⁽³²⁾.

Vještine

7. Preporučuje se da države članice podrže osposobljavanje i razvoj vještina za socijalnu ekonomiju, posebno:
- (a) upotrebom raspoloživih informacija o potrebama gospodarstva i tradicionalnog tržišta rada za vještinama radi stjecanja uvida u to kako socijalna ekonomija može doprinijeti ponudi kvalificirane radne snage i smanjenju nedostatka radne snage;
  - (b) olakšavanjem obrazovanja, osposobljavanja i stjecanja vještina u području socijalne ekonomije:
    - i. provedbom razmjena u svrhu učenja među subjektima socijalne ekonomije, organizacijama za osposobljavanje i tradicionalnim poduzećima radi poboljšanja upravljačkih i poduzetničkih vještina te vještina potrebnih za radno mjesto koje su preduvjet za digitalnu i zelenu tranziciju (uključujući vještine za kružno gospodarstvo, vještine popravka i digitalne vještine);
    - ii. prekvalifikacijom i usavršavanjem osoba posvećenih cjeloživotnom učenju, uključujući žene i skupine u nepovoljnom položaju, te pružanjem pomoći pri njihovu prelasku na otvoreno tržište rada, u skladu s europskim pristupom mikrokvalifikacijama za cjeloživotno učenje i zapošljivost i drugim mjerama u skladu s nacionalnim posebnostima;
    - iii. uvrštavanjem osposobljavanja o socijalnoj ekonomiji odnosno osposobljavanja koje pruža socijalna ekonomija na popis osposobljavanja koje se može obuhvatiti individualnim računima za učenje ⁽³³⁾, prema potrebi, i drugim postojećim inicijativama na nacionalnoj razini;
    - iv. poticanjem mogućnosti za osposobljavanje radnika kako bi potencijalno ostvarili karijeru u socijalnoj ekonomiji, primjerice putem savjetodavnih programa i programa osposobljavanja koji su izrađeni po mjeri i utemeljeni na načelima obrazovanja za održivi razvoj;
  - (c) izradom posebnih programa naukovanja u okviru socijalne ekonomije kojima se podupiru mladi, posebno mladi koje ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih, kako bi usavršili svoje vještine i pripremili se za tržište rada, te kako bi se socijalnoj ekonomiji omogućilo da potiče razvoj talenata u tom sektoru, u skladu s europskim okvirom za kvalitetna i učinkovita naukovanja;
  - (d) poticanjem uključivanja vještina povezanih sa socijalnom ekonomijom i socijalnim poduzetništvom u obrazovanje i osposobljavanje na svim razinama obrazovanja, posebno u poduzetničkim i poslovnim tečajevima, primjerice promicanjem subjekata socijalne ekonomije koje predvode studenti, uključujući studentske zadruge, kao prilika za učenje, te omogućivanjem pristupa programima podučavanja i mentorstva za subjekte socijalne ekonomije i socijalne poduzetnike;
  - (e) osnivanjem nacionalnih centara stručnosti radi osposobljavanja u području socijalne ekonomije i sudjelovanjem u transnacionalnim inicijativama kojima se olakšava pristup specijaliziranim programima obrazovanja i osposobljavanja za socijalnu ekonomiju, primjerice suradnjom s pružateljima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji djeluju u okviru uspostavljenih tijela, kao što su centri strukovne izvrsnosti iz Preporuke Vijeća od 24. studenoga 2020. o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost ⁽³⁴⁾.

Socijalne inovacije i održiv gospodarski razvoj

8. Preporučuje se da države članice ojačaju potpornu ulogu koju subjekti socijalne ekonomije imaju u promicanju socijalnih inovacija i u ključnim sektorima lokalnog razvoja i zapošljavanja. To se može postići:

⁽³¹⁾ SL L 223/14, 22.6.2021., str. 14.

⁽³²⁾ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Strategija EU-a o pravima djeteta” (COM(2021) 142 final).

⁽³³⁾ Preporuka Vijeća od 16. lipnja 2022. o individualnim računima za učenje 2022/C 243/03 (SL C 243, 27.6.2022., str. 26.).

⁽³⁴⁾ SL C 417, 2.12.2020., str. 1.

- (a) stvaranjem povoljnog ekosustava za socijalne i lokalizirane inovacije tako da se olakša provedba inicijativa za suradnju i partnerstvo između subjekata socijalne ekonomije i kružnog gospodarstva, tradicionalnih poduzeća, pružatelja financiranja, lokalnih vlasti i drugih dionika. Na primjer, to se može učiniti na sljedeće načine:
  - i. stvaranjem ili poticanjem centara za socijalne inovacije odnosno klastera socijalnih i ekoloških inovacija osmišljenih kako bi se zadovoljile lokalne potrebe i ispitala zajednička rješenja;
  - ii. uključivanjem subjekata socijalne ekonomije u lokalni razvoj pod vodstvom zajednice, među ostalim upotrebom dostupnih instrumenata za financiranje sredstvima Unije;
  - iii. suradnjom s nacionalnim i regionalnim centrima kompetentnosti za socijalne inovacije radi izgradnje mreža, povećanja kapaciteta i sinergije, isticanja učinkovitih elemenata i razvoja ključnih alata i metoda za poticanje socijalnih inovacija;
- (b) osiguravanjem povezanosti politike koja se odnosi na socijalnu ekonomiju s industrijskom politikom i prijelazom na digitalno, klimatski neutralno i kružno gospodarstvo, primjerice umrežavanjem centara za tehnološke i socijalne inovacije, te promicanjem socijalne ekonomije kao sredstva za jačanje pravednosti i javne prihvaćenosti tranzicija, s obzirom na njezinu usmjerenost na društvene ciljeve i činjenicu da je socijalna ekonomija ukorijenjena u lokalnim zajednicama;
- (c) prilagodbom regulatornih okvira za potporu subjektima socijalne ekonomije u kružnom gospodarstvu, primjerice osiguravanjem odgovarajućih poticaja poduzećima da doniraju neprodanu i vraćenu robu subjektima socijalne ekonomije radi popravka i ponovne uporabe umjesto uništavanja robe i poticaja pojedincima da doniraju rabljenu robu, osiguravanjem pristupa tokovima otpada za subjekte socijalne ekonomije, njihovim uključivanjem u strategije sprečavanja nastanka otpada te ovlašćivanjem banaka hrane za prikupljanje viška hrane ili njihovim poticanjem na to;
- (d) poticanjem lokalnog razvoja i teritorijalne kohezije putem inicijativa i ekosustava socijalne ekonomije koji djeluju u zajednici, na primjer energetske zajednice, rješenja za zajedničku mobilnost, zadruga platformi, pružanja skrbi, cjenovno pristupačnog i socijalnog stanovanja, poljoprivrednih zadruga te lokalnih kratkih prehrambenih lanaca i tržišta, kako bi građani mogli pristupiti lokalnim proizvodima i uslugama;
- (e) poboljšanjem pristupa subjektima socijalne ekonomije digitalnim alatima i novim tehnologijama kao što su otvoreni kod, lanac blokova ili tehnologija decentraliziranog vođenja evidencije transakcija, velika količina podataka ili umjetna inteligencija i poticanjem javnih tijela da podupru razvoj softvera otvorenog koda u suradnji sa socijalnom ekonomijom i drugim relevantnim dionicima;
- (f) promicanjem uključivanja subjekata socijalne ekonomije u lokalni i regionalni razvoj njihovom integracijom u postojeće ekosustave za potporu poslovanju i inovacijama.

RAZVOJ POTICAJNIH OKVIRA ZA SOCIJALNU EKONOMIJU

9. Preporučuje se da države članice izrade političke i regulatorne okvire kojima se potiče i podupire socijalna ekonomija. U tu se svrhu potiču na osmišljavanje i uvođenje sveobuhvatnih strategija u kojima se uzima u obzir i potiče socijalna ekonomija, odnosno na prilagođavanje postojećih strategija ili drugih političkih inicijativa, u skladu s ovom Preporukom, akcijskim planom Unije za socijalnu ekonomiju i drugim političkim smjernicama Unije.
10. Preporučuje se da države članice uspostave mehanizme za savjetovanje i dijalog između javnih tijela i organizacija koje predstavljaju socijalnu ekonomiju. To može uključivati osnivanje skupina na visokoj razini i podupiranje stvaranja i razvoja reprezentativnih mreža socijalne ekonomije.
11. U strategijama ili drugim političkim inicijativama iz točke 9. države članice trebale bi uzeti u obzir temeljna načela, značajke i opseg socijalne ekonomije, kao i činjenicu da oni mogu imati niz različitih pravnih oblika i statusa te da su specifični za različite nacionalne, regionalne i lokalne propise i prakse. U tom se kontekstu preporučuje da države članice jačaju suradnju s lokalnim i regionalnim vlastima u razvoju socijalne ekonomije.

12. Preporučuje se da države članice ulažu u razvoj razumijevanja socijalne ekonomije među svojim javnim dužnosnicima i tijelima putem programa osposobljavanja i transnacionalnih ili međuregionalnih inicijativa za izgradnju kapaciteta, uključujući inicijative u okviru programa Interreg Europe utvrđenog Uredbom (EU) 2021/1059 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽³⁵⁾. Inicijative bi trebale biti usmjerene na uzajamno učenje i razmjenu primjera najbolje prakse, a posebno na poticanje suradnje između regionalnih i lokalnih vlasti, kao i dionika socijalne ekonomije. Komisija će poduprijeti taj rad kako je opisano u točki 23. podtočki (a)iii. ove Preporuke.
13. Preporučuje se da države članice, ako je to primjereno, ojačaju položaj socijalne ekonomije u svojim politikama međunarodne suradnje i razvojnim politikama, kao i svoju potporu subjektima socijalne ekonomije u zemljama u razvoju.

Pristup javnom i privatnom financiranju

14. Preporučuje se da države članice stvore poticajno okruženje za socijalno financiranje na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, posebno:
  - (a) mapiranjem struktura financiranja za subjekte socijalne ekonomije, financijske posrednike i organizacije za potporu te procjenom njihovih potreba i djelotvornosti postojećih programa potpore;
  - (b) olakšavanjem pristupa financiranju prilagođenom njihovim potrebama i u odgovarajućoj fazi njihova razvoja za subjekte socijalne ekonomije, što uključuje bespovratna sredstva i druge subvencije, financiranje vlasničkim ili kvazivlasničkim kapitalom u početnoj fazi ili zaduživanje, financiranje vlasničkim kapitalom, kvazivlasničko ili mezaninsko financiranje tijekom faze rasta te inovativne programe financiranja, kao što su javno-privatna partnerstva, platforme za skupno financiranje i kombinacije različitih vrsta financijskih instrumenata ili bespovratnih sredstava i financijskih instrumenata;
  - (c) promicanjem pristupa malih ulagača održivim poslovnim modelima, sektorima, proizvodima i uslugama koje potiče ili podupire socijalna ekonomija;
  - (d) evaluacijom kriterija za pristup programima javnog financiranja, uključujući one usmjerene na tradicionalna poduzeća, kako bi se izbjegle nepotrebne prepreke za subjekte socijalne ekonomije;
  - (e) mobiliziranjem privatnog financiranja tako što će se prema potrebi na raspolaganje staviti programi državnih jamstava, u skladu s pravilima o državnim potporama, kako bi se specijalizirane ulagače i klasične ulagače potaknulo na financiranje subjekata socijalne ekonomije;
  - (f) informiranjem javnosti o posebnim značajkama i potrebama subjekata socijalne ekonomije kako bi se poboljšali kapaciteti klasičnih privatnih ulagača da ponude prilagođenu financijsku potporu;
  - (g) olakšavanjem pristupa subjekata socijalne ekonomije potpore za razvoj poslovanja i spremnost na ulaganja tijekom cijelog njihova životnog ciklusa, primjerice putem programa potpore za podizanje svijesti tradicionalnih poduzetničkih inkubatora, akceleratora i drugih organizacija za potporu kako bi proširili svoju potporu na subjekte socijalne ekonomije, što uključuje prilike za izgradnju kapaciteta za rukovoditelje subjekata socijalne ekonomije;
  - (h) pružanjem namjenske financijske potpore i izgradnje kapaciteta kako bi se olakšao prijenos poslovanja na radnike putem zadruga i drugih relevantnih oblika socijalne ekonomije, uz istodobno pružanje popratnih usluga i informacija radnicima o potencijalnim troškovima i koristima;
  - (i) ponudom programa kojima se povećava dostupnost financijskih sredstava za subjekte socijalne ekonomije, primjerice osiguravanjem mogućnosti da pojedinačni štediše ili zaposlenici koji sudjeluju u mirovinskim planovima ili planovima štednje koje financira poslodavac imaju opciju odabrati plan kojim se dio te štednje ulaže u socijalno poduzeće;
  - (j) optimalnim iskorištavanjem financijskih sredstava dostupnih u okviru fondova kohezijske politike, uključujući Europski socijalni fond plus (ESF+), kao i u okviru odjeljka „države članice” programa InvestEU, Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih međunarodnih, nacionalnih i regionalnih sredstava putem provedbe mjera i inicijativa posebno osmišljenih za subjekte socijalne ekonomije;

⁽³⁵⁾ Uredba (EU) 2021/1059 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o posebnim odredbama za cilj „Europska teritorijalna suradnja (Interreg)” koji se podupire iz Europskog fonda za regionalni razvoj i iz instrumenata za financiranje vanjskog djelovanja (SL L 231, 30.6.2021., str. 94.).

- (k) upotrebom savjetodavnih usluga platforme Fi-compass o financijskim instrumentima u okviru podijeljenog upravljanja Unije za razvoj povratnih financijskih instrumenata u okviru fondova kohezijske politike.

Pristup tržištima i javnoj nabavi

15. Preporučuje se da države članice potiču svoje javne naručitelje na stratešku nabavu robe i usluga i ostvarenje socijalnih ciljeva, imajući u vidu socijalne inovacije i ekološke ciljeve. U tu se svrhu potiču da u potpunosti iskoriste alate dostupne u okviru pravila Unije o javnoj nabavi, uključujući one za organizaciju određenih usluga, poznatih kao usluge osobama i usluge od općeg interesa, putem posebnog režima koji se zasniva na načelu solidarnosti. Poticanje prihvaćanja društveno odgovornih i inovativnih rješenja u području javne nabave može obuhvaćati različite vrste alata politike, uključujući:
- (a) donošenje političkih smjernica i strategija nabave, uključujući moguće službene ciljeve, uz potporu vodstva te uz angažman s političke razine sve do ključnih donositelja odluka i upravitelja proračuna;
  - (b) pružanje smjernica na odgovarajućoj administrativnoj razini ili razinama kako bi se subjektima socijalne ekonomije olakšao pristup javnoj nabavi;
  - (c) podizanje svijesti javnih naručitelja i poduzeća o dodanoj vrijednosti društveno odgovorne javne nabave te stavljanje stručnog znanja na raspolaganje javnim naručiteljima i subjektima socijalne ekonomije;
  - (d) poticanje javnih naručitelja da u natječajnoj dokumentaciji upućuju na posebne obveze u okviru socijalnog i radnog prava te kolektivnih ugovora, kao i na socijalne i ekološke kriterije, koji se primjenjuju na javnu nabavu ⁽³⁶⁾, da zatraže od ponuditelja da potvrde usklađenost i uspostave mjere praćenja;
  - (e) poticanje strukturiranog, transparentnog i nediskriminirajućeg dijaloga sa socijalnom ekonomijom i drugim dionicima kako bi se osmislila društveno odgovorna strategija javne nabave.
16. Također se preporuča da države članice svoje javne naručitelje potiču na bolje iskorištavanje fleksibilnih odredaba unutar postojećeg pravnog okvira Unije kako bi subjektima socijalne ekonomije olakšali pristup tržištu, na primjer:
- (a) poticanjem dijaloga s tržištem, posebice provedbom transparentnih i uključivih prethodnih provjera tržišta s ciljanim rasponom potencijalnih dobavljača;
  - (b) rezerviranjem ugovora za socijalna poduzeća za radnu integraciju ili za subjekte koji među svojom radnom snagom zapošljavaju najmanje 30 % osoba s invaliditetom ili radnika u nepovoljnom položaju u skladu s člankom 24. Direktive 2014/23/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽³⁷⁾, člancima 20. i 77. Direktive 2014/24/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽³⁸⁾ i člancima 38. i 94. Direktive 2014/25/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽³⁹⁾;
  - (c) utvrđivanjem razmjernih i uključivih kriterija odabira kako bi se malim i inovativnim socijalnim poduzećima omogućilo da se natječu za ugovore;
  - (d) udalžavanjem od logike najniže cijene i umjesto toga primjenom socijalnih kriterija za dodjelu u skladu s pravilom „ekonomski najpovoljnije ponude” i klauzulama društvenih ugovora te utvrđivanjem izvedbenih odnosno funkcionalnih zahtjeva u različitim fazama postupaka nabave, među ostalim u tehničkim specifikacijama;

⁽³⁶⁾ Članak 30. stavak 3. Direktive 2014/23/EU, članak 18. stavak 2. Direktive 2014/24/EU i članak 36. stavak 2. Direktive 2014/25/EU.

⁽³⁷⁾ Direktiva 2014/23/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o dodjeli ugovora o koncesiji (SL L 94, 28.3.2014., str. 1.).

⁽³⁸⁾ Direktiva 2014/24/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o javnoj nabavi i o stavljanju izvan snage Direktive 2004/18/EZ (SL L 94, 28.3.2014., str. 65.).

⁽³⁹⁾ Direktiva 2014/25/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o nabavi subjekata koji djeluju u sektoru vodnog gospodarstva, energetskom i prometnom sektoru te sektoru poštanskih usluga i stavljanju izvan snage Direktive 2004/17/EZ (SL L 94, 28.3.2014., str. 243.).

- (e) podjelom ugovora u grupe, u skladu s člankom 46. Direktive 2014/24/EU i člankom 65. Direktive 2014/25/EU, među ostalim radi olakšavanja suradnje između tradicionalnih poduzeća i subjekata socijalne ekonomije te primjene pojednostavnjenih režima, posebno za socijalne i druge posebne usluge, kako bi postupak bio dostupniji subjektima socijalne ekonomije;
  - (f) zahtijevanjem posebnih oznaka u tehničkim specifikacijama, kriterijima za dodjelu ili uvjetima izvršenja ugovora kad namjeravaju nabaviti radove, robu ili usluge s posebnim društvenim ili ekološkim značajkama, u skladu s člankom 43. Direktive 2014/24/EU i člankom 61. Direktive 2014/25/EU.
17. Kako bi se subjektima socijalne ekonomije pomoglo da prošire svoj doseg, preporučuje se da države članice potiču suradnju između subjekata socijalne ekonomije i tradicionalnih poduzeća, posebno:
- (a) podizanjem svijesti u javnosti o dodanoj društvenoj vrijednosti putem promicanja primjera najbolje prakse kojima se tradicionalna poduzeća potiču da u svoje dugoročne lance opskrbe i vrijednosti uključe socijalna poduzeća, a potrošače da kupuju robu ili usluge koje proizvode subjekti socijalne ekonomije, što je poznato i kao pokret „buy social” (kupujemo na društveno osviješten način);
  - (b) boljim pružanjem usluga mentorstva, povezivanja i posredovanja kako bi se subjektima socijalne ekonomije pomoglo da razviju dugoročna partnerstva sa širom poslovnom zajednicom;
  - (c) promicanjem i podupiranjem zaposlenika socijalnih poduzeća za radnu integraciju u radu s tradicionalnim poduzećima kako bi stekli iskustvo na otvorenom tržištu rada;
  - (d) pomaganjem subjektima socijalne ekonomije i poduzetnicima da na najbolji način iskoriste nove tehnologije za pristup privatnim tržištima putem internetskih platformi utemeljenih na socijalnoj ekonomiji, prostora za suradnju i zajedničkih digitalnih dobara.

Državna potpora

18. Kad god mjera potpore za socijalnu ekonomiju čini državnu potporu i dok se njome poštuju primjenjiva pravila, preporučuje se da države članice na najbolji način iskoriste područje primjene pravila o državnim potporama radi potpore socijalnoj ekonomiji, kako je predviđeno Uredbom (EU) br. 651/2014, pravilima o uslugama od općeg gospodarskog interesa i pravilom *de minimis*:
- (a) primjenom Uredbe (EU) br. 651/2014, a posebno:
    - i. razmatranjem potpora za ulaganje za mala i srednja poduzeća (MSP-ovi), na primjer za kupnju imovine u socijalnoj infrastrukturi u skladu s člankom 17. Uredbe (EU) br. 651/2014 i poticanjem upotrebe regionalnih potpora za ulaganje u potpomognutim područjima u skladu s člankom 14. te uredbe;
    - ii. optimalnim iskorištavanjem odredaba kojima se omogućuju potpore za rizično financiranje MSP-ova u skladu s člancima 21. i 21.a Uredbe (EU) br. 651/2014, na primjer osnivanjem investicijskih fondova uz sudjelovanje privatnih ulagača kako bi se izričito pružila potpora socijalnim poduzećima, među ostalim razmatranjem dodjele poreznih poticaja za neovisne privatne ulagače koji su fizičke osobe i koji poduzećima koja ispunjavaju uvjete izravno ili neizravno osiguravaju rizično financiranje;
    - iii. razmatranjem uvođenja početnih potpora kojima se malim, neuvrštenim i mladim poduzećima omogućuje da prime razne instrumente potpore kao što su povoljni zajmovi, jamstva s povoljnim premijama ili bespovratna sredstva u skladu s člankom 22. Uredbe (EU) br. 651/2014;
    - iv. ulaganjem u ljude putem donošenja programa potpore za ponovno uključivanje u tržište rada radnika u nepovoljnom položaju ili radnika u izrazito nepovoljnom položaju u skladu s člancima 32. i 35. Uredbe (EU) br. 651/2014;

- v. olakšavanjem potpunog uključivanja radnika s invaliditetom u sve vrste poduzeća uz potporu u obliku posebnih subvencija, uključujući subvencije za plaće, poduzećima u skladu s člancima 33. i 34. Uredbe (EU) br. 651/2014;
  - vi. podupiranjem izgradnje ili nadogradnje lokalne infrastrukture, što može uključivati lokalnu socijalnu infrastrukturu, dodjelom potpore za pokrivanje razlike između troškova ulaganja i operativne dobiti ulaganja u skladu s člankom 56. Uredbe (EU) br. 651/2014;
  - vii. razmatranjem uvođenja potpora za inovacije procesa i organizacije poslovanja za sve vrste poduzeća, uključujući subjekte socijalne ekonomije i novoosnovana poduzeća, u cilju razvoja tehnologije; kao i potpora inovativnim većim poduzetnicima za suradnju sa subjektima socijalne ekonomije, ako su ti subjekti MSP-ovi, u skladu s člankom 29. Uredbe (EU) br. 651/2014;
  - viii. podupiranjem uspjeha digitalne i zelene tranzicije iskorištavanjem dostupnih mogućnosti u skladu s člancima od 25. do 28. i člankom 36. Uredbe (EU) br. 651/2014.
- (b) u skladu s primjenjivim pravilima o državnim potporama, istraživanjem koje bi se usluge koje pružaju subjekti socijalne ekonomije mogle definirati i financirati kao usluge od općeg gospodarskog interesa, na primjer u području radne integracije ranjivih osoba, socijalnog stanovanja ili zdravstvenih i socijalnih usluga kao što su skrb za djecu, skrb za starije osobe ili osobe s invaliditetom; naknada za usluge koje zadovoljavaju socijalne potrebe čak se može, pod određenim uvjetima, izuzeti od obveze obavješćivanja, bez obzira na iznos primljene naknade, u skladu s Odlukom Komisije 2012/21/EU ⁽⁴⁰⁾;
- (c) upotrebom dostupnog manevarskog prostora za dodjelu transparentnih iznosa *de minimis* potpora, uzimajući u obzir da se na subjekte kojima su povjerene usluge od općeg gospodarskog interesa primjenjuje viši prag.

Oporezivanje

19. Ne dovodeći u pitanje pravila o državnim potporama, preporučuje se da države članice razmotre mjere kako bi:

- (a) osigurale da sustavi oporezivanja ne ometaju razvoj socijalne ekonomije i procijenile podupiru li porezni sustavi u dovoljnoj mjeri njezin razvoj;
- (b) razvile porezne poticaje za socijalnu ekonomiju, ako već nisu odobreni, u skladu sa svojim ciljevima socijalne politike i postojećim praksama u državama članicama te u skladu s pravom Unije, što može uključivati:
  - i. izuzeća od oporezivanja dobiti koju zadržavaju subjekti socijalne ekonomije;
  - ii. poticaje u području poreza na dohodak u obliku odbitaka ili poreznih olakšica odobrenih privatnim ili institucionalnim donatorima ili sustav određivanja u skladu s kojim porezni obveznici svojem poreznom tijelu mogu navesti utvrđeni postotak svoje obveze plaćanja poreza na dohodak koji se treba dodijeliti subjektima od javne koristi;
  - iii. oslobođenja od plaćanja poreza na naknade za nezaposlenost primljene u obliku paušalnog iznosa kako bi se olakšao prijenos poslovanja na radničke zadruge;
- (c) preispitale porezno opterećenje subjekata socijalne ekonomije te, ako je moguće, smanjile ga;
- (d) olakšale usklađenost na praktičnoj razini za prekogranične donacije od javne koristi u svrhu oporezivanja, na primjer izdavanjem standardiziranog obrasca za subjekta primatelja s poslovnim nastanom u drugoj državi članici u kojem su navedeni iznos donacije, primatelj i donator;
- (e) osigurale da se subjekti socijalne ekonomije ne koriste za utaju poreza, izbjegavanje plaćanja poreza, agresivno porezno planiranje ili pranje novca, te se pritom pobrinule da relevantni administrativni postupci budu djelotvorni i razmjerni.

⁽⁴⁰⁾ Odluka Komisije od 20. prosinca 2011. o primjeni članka 106. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na državne potpore u obliku naknade za pružanje javnih usluga koje se dodjeljuju određenim poduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa (SL L 7, 11.1.2012., str. 3.).

Mjerenje društvenog učinka i upravljanje njime

20. U skladu s inicijativama Komisije iz točke 23. podtočke (a)v. preporučuje se da države članice, u suradnji sa subjektima socijalne ekonomije i predstavničkim organizacijama, podrže primjenu praksi mjerenja učinka i upravljanja njime, posebno:
- (a) uključivanjem praksi i metodologija za mjerenje društvenog učinka i upravljanje njime u okvire nacionalnih politika i programe povezane sa socijalnom ekonomijom;
  - (b) pružanjem prilagođene potpore na temelju dobre prakse kako bi se subjektima socijalne ekonomije pomoglo u donošenju jednostavne i praktične metodologije za mjerenje učinka i upravljanje njime kojom se poboljšavaju njihovi rezultati, dokazuje njihov društveni učinak te olakšava pristup financiranju utemeljenom na učinku;
  - (c) poticanjem subjekata socijalne ekonomije da izmjere svoj učinak izgradnjom kapaciteta putem namjenskog troškovno učinkovitog financiranja te da dio javnog novca koji primaju (bespovratna sredstva ili ugovori) iskoriste za mjerenje svojeg društvenog učinka.

Vidljivost i priznavanje

21. Preporučuje se da države članice podižu svijest o socijalnoj ekonomiji i načinu na koji ona doprinosi postizanju društvenih i ekoloških ciljeva, posebno:
- (a) razmatranjem uspostave ili prilagodbe posebnih pravnih oblika, pravnih statusa, oznaka ili sustava certificiranja za socijalnu ekonomiju na temelju procjena njihove potencijalne dodane vrijednosti te razmatranjem mogućeg dobrovoljnog uzajamnog priznavanja oznaka i certifikata koji se upotrebljavaju u drugim državama članicama. Pri takvim procjenama trebalo bi razmotriti u kojoj se mjeri njima može poboljšati razumijevanje socijalne ekonomije te poduprijeti njezin razvoj osiguravanjem pristupa određenim prednostima (kao što je fleksibilnost u određenim postupcima nadmetanja/nabave). Komisija će poduprijeti taj rad kako je opisano u točki 23. podtočki (a)vi.;
  - (b) podupiranjem komunikacijskih kampanja i događanja za podizanje svijesti o socijalnoj ekonomiji, među ostalim onih usmjerenih na mlađe generacije, u suradnji s odgovarajućim razinama vlasti i drugim institucijama (npr. sveučilištima);
  - (c) distribucijom uspješnih pilot-inicijativa i primjera dobre prakse pod vodstvom subjekata socijalne ekonomije, poticanjem mjera za preuzimanje i širenje tih primjera dobre prakse putem mreža socijalne ekonomije te putem javne komunikacije.
22. Preporučuje se da države članice prate razvoj i uspješnost socijalne ekonomije poticanjem istraživanja i prikupljanjem statističkih i kvantitativnih i kvalitativnih podataka na troškovno učinkovit način, posebno:
- (a) maksimalnim iskorištavanjem dostupne potpore Komisije radi: i. proširenja svojih nacionalnih računovodstvenih sustava kako bi se prikupili dopunski i usporedivi podaci (satelitski računi); i ii. prilagodbe važnih anketa o kućanstvima (kao što su anketa o radnoj snazi i ankete koje su uključene u EU-SILC) kako bi se prikupile informacije o sudjelovanju u socijalnoj ekonomiji, među ostalim i podaci iskazani prema spolu i dobi (i, ako je izvedivo, prema drugim raščlambama), u cilju razumijevanja utjecaja socijalne ekonomije na otvaranje radnih mjesta;
  - (b) poticanjem suradnje u području izrade statistika između javnih tijela, istraživačkih organizacija i socijalne ekonomije, uz istodobno proširenje raspona izvora informacija kao što su registri, administrativni podaci, ankete i popisi radi prikupljanja točnih podataka;
  - (c) podupiranjem akademskih i neovisnih istraživanja o temama socijalne ekonomije, među ostalim suradnjom akademske zajednice, javnih tijela i socijalne ekonomije.

POTPORA UNIJE

23. Vijeće pozdravlja namjeru Komisije da podupre provedbu ove Preporuke suradnjom s državama članicama na razvoju poticajnih politika i regulatornih okvira za socijalnu ekonomiju. To posebice uključuje:
- (a) provođenje inicijativa najavljenih u akcijskom planu za socijalnu ekonomiju, koje uključuju:
    - i. pokretanje i održavanje portala EU-a za socijalnu ekonomiju, jasne ulazne točke za dionike socijalne ekonomije kako bi pronašli informacije o financiranju sredstvima Unije i njezinim politikama, mrežama/platformama i inicijativama, uključujući izgradnju kapaciteta;

- ii. objavljivanje analize postojećih poreznih okvira za socijalnu ekonomiju u državama članicama, poreznog tretmana prekograničnih donacija od javne koristi te načela nediskriminacije;
- iii. olakšavanje mogućnosti uzajamnog učenja za javne službenike o temama povezanima sa socijalnom ekonomijom organiziranjem internetskih seminara i radionica. Ta bi se događanja mogla temeljiti na mapiranju i prikupljanju i razmjeni primjera dobre prakse u nizu područja politika relevantnih za socijalnu ekonomiju, čime bi se sudionicima omogućila razmjena znanja i identifikacija uspješnih strategija ili relevantnih političkih inicijativa. Ta bi događanja također mogla poslužiti kao prilika za redovitu razmjenu primjera najbolje prakse i uzajamno učenje među koordinatorima socijalne ekonomije iz država članica;
- iv. ciljano prikupljanje kvalitativnih i kvantitativnih dokaza o djelovanju socijalne ekonomije i strukturi socijalne ekonomije u državama članicama, među ostalim podupiranjem istraživanja u okviru programa rada Obzora Europa za razdoblje 2023.–2024 ⁽⁴¹⁾;
- v. podupiranje razvoja mjerenja društvenog učinka i upravljanja njime mapiranjem i preispitivanjem postojećih praksi, uključujući način na koji ispunjavaju potrebe i kapacitete subjekata socijalne ekonomije, kako bi se poboljšalo razumijevanje i olakšala njihova upotreba ⁽⁴²⁾. Taj će se rad provoditi uz blisko savjetovanje s dionicima te će se njime nastojati razviti jednostavne standardne metodologije s pomoću kojih bi subjekti socijalne ekonomije mogli procijeniti i dokazati svoj društveni učinak;
- vi. pokretanje studije o nacionalnim oznakama socijalne ekonomije i sustavima certificiranja kojima se mapiraju postojeće inicijative, utvrđuju primjeri dobre prakse i zajednička obilježja i kriteriji te koji državama članicama osiguravaju zajednički pristup i smjernice u cilju dobrovoljnog uzajamnog priznavanja;
- vii. pružanje tehničke potpore državama članicama za reforme usmjerene na poticanje socijalne ekonomije na bilateralnoj i višedržavnoj osnovi;
- viii. povećanje transnacionalne suradnje u području socijalnih inovacija putem Europskog centra kompetencija za socijalne inovacije, Europskog natječaja za socijalne inovacije te buduće mreže socijalnih poduzetnika i inovatora kojima se pruža potpora u okviru programa jedinstvenog tržišta;
- ix. podupiranje zajedničke provedbe tranzicijskog puta za industrijski ekosustav „lokalne i socijalne ekonomije” ⁽⁴³⁾ prikupljanjem preuzetih obveza dionika te olakšavanjem suradnje među dionicima ekosustava u području zelene i digitalne tranzicije;
- x. daljnja poboljšanja pristupa financiranju za socijalna poduzeća i druge subjekte socijalne ekonomije, primjerice putem financijskih proizvoda u okviru programa InvestEU;
- xi. primjenu društveno odgovornih praksi javne nabave u Komisijinim postupcima javne nabave;
- xii. upravljanje novom akademijom za politiku poduzetništva mladih, koja potiče poduzetništvo mladih, među ostalim žene poduzetnice i socijalne poduzetnike, suradnjom s nacionalnim oblikovateljima politika i mrežama za poduzetništvo mladih;
- xiii. provođenje studije kojom se istražuje opravdavaju li dostupni dokazi ublažavanje pravila o potporama za pristup socijalnih poduzeća financiranju i o potporama za zapošljavanje radnika u nepovoljnom položaju ili radnika u izrazito nepovoljnom položaju, kako je utvrđeno u Uredbi (EU) br. 651/2014;
- xiv. pregled provedbe plana;

⁽⁴¹⁾ Provedbena odluka Komisije o donošenju programa rada za razdoblje 2023.–2024. u okviru posebnog programa za provedbu Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor Europa i o njegovu financiranju (COM/2022/7550).

⁽⁴²⁾ Komisija zajedno s OECD-om objavljuje izvješće u kojem će se utvrditi i razraditi prilagođeni pristupi koje su već provjerili subjekti socijalne ekonomije u Europi, uzimajući u obzir njihovu svrhu, područje primjene i glavne značajke i iznoseći primjere dobre prakse.

⁽⁴³⁾ Izvješće „Tranzicijski put za lokalnu i socijalnu ekonomiju”.

- (b) praćenje i procjenjivanje provedbe ove Preporuke;
- (c) na temelju izvješća država članica iz točke 27., pripremu izvješća o evaluaciji mjera poduzetih kao odgovor na ovu Preporuku, među ostalim u bliskoj suradnji s relevantnim stručnim skupinama Komisije za socijalnu ekonomiju i socijalna poduzeća, koje se podnosi na raspravu Odboru za zapošljavanje i Odboru za socijalnu zaštitu.

PROVEDBA, PRAĆENJE I EVALUACIJA

- 24. Uzimajući u obzir nacionalne okolnosti, preporučuje se da države članice donesu ili ažuriraju svoje strategije socijalne ekonomije, ili da uključe socijalnu ekonomiju u relevantne strategije ili druge inicijative politika, u roku od 24 mjeseca od donošenja ove Preporuke.
- 25. U skladu s ciljevima ove Preporuke, preporučuje se da države članice preispitaju i poboljšaju, ako je to relevantno, svoje administrativne i institucijske okvire na svim razinama upravljanja, na primjer razmatranjem:
  - (a) kreiranja jedinstvene kontaktne točke za pružanje pojednostavnjene i praktične potpore subjektima socijalne ekonomije u područjima kao što su pristup financiranju i drugim oblicima potpore;
  - (b) uspostavljanja nacionalnih, lokalnih ili regionalnih kontaktnih točaka za socijalnu ekonomiju koje imaju ulogu ambasadora socijalne ekonomije te promiču taj sektor, pružaju istorazinsku potporu, olakšavaju pristup financiranju sredstvima Unije i nacionalnom financiranju i povezuju se s nacionalnim i regionalnim tijelima koja upravljaju sredstvima Unije;
  - (c) imenovanja koordinatora socijalne ekonomije u nacionalnim javnim institucijama. Ti bi koordinatori trebali imati jasan mandat i odgovornosti te dostatne resurse kako bi se omogućila djelotvorna koordinacija i praćenje ove Preporuke te osigurala dosljednost u oblikovanju politika u svim vladinim odjelima i s institucijama Unije.
- 26. Preporučuje se da države članice na nacionalnoj razini prate i ocjenjuju korake poduzete radi postizanja ciljeva iz ove Preporuke, među ostalim redovitim dijalogom s regionalnim i lokalnim vlastima te subjektima socijalne ekonomije ili predstavničkim organizacijama kako bi informirale, savjetovala i popratila evaluaciju, praćenje i provedbu svojih strategija socijalne ekonomije ili drugih relevantnih inicijativa politika povezanih sa socijalnom ekonomijom.
- 27. Preporučuje se da države članice izvijeste Komisiju o svojem napretku u provedbi Preporuke najkasnije četiri godine nakon njezina donošenja te ponovno pet godina nakon toga. Kako bi se ograničilo administrativno opterećenje, pri izvješćivanju trebalo bi na najbolji način iskoristiti postojeće alate i uzeti u obzir nacionalne okolnosti.

Sastavljeno u Bruxellesu 27. studenoga 2023.

Za Vijeće
Predsjednica
Y. DÍAZ PÉREZ